

نوشتار هفتم: ارتقا سطح تاب آوری در کسب و کارهای خانگی و خرد محلی لازمه توسعه کارآفرینی در کسب و کارهای خرد و مشاغل خانگی

سینا عطائی - مدیر استودیو نوآوری شهری ماموت

براساس آمار رسمی منتشر شده از سوی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی مشاغل خانگی صرفاً 2.5 درصد از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهند و صنایع و کسب و کارهای خرد نیز سهم بسیار پایینی از کل اقتصادی کشور دارند. این بدان معناست که خود اشتغالی و کارآفرینی در کسب و کارهای خرد و مشاغل خانگی در کشور در فاز "ایجاد" بوده و با فاز "توسعه" فاصله دارند. اما این به معنای آن نیست که دولت برنامه ای برای توسعه اینگونه فعالیت‌های خرد محلی نداشته باشد. باید توجه داشت که در ادبیات توسعه میان واژه "رشد" و "توسعه" تفاوت چشمگیری وجود دارد. رشد صرفاً اشاره به افزایش کمی شاخص های اقتصادی دارد، در حالیکه "توسعه" به معنای رشد شاخص های کمی و کیفی به طور توأمان است. آنچه تا کنون در برنامه های دولتی معطوف به کسب و کارهای خرد و مشاغل خانگی در ایران به عنوان هدف تعیین گردیده، ارتقا شاخص های کمی رشد اینگونه فعالیتها بوده که آمارهای رسمی نشان می دهند این مهم نیز آنچنان حاصل نگردیده است. این ضعف در دستیابی به اهداف کمی، به دلیل آنست که رویکرد توسعه ای مورد توجه در ساختار برنامه ای نوینی متجلی نشده است.

"تاب آوری" رویکرد نوینی است که توسط پژوهشگران و فعالان حوزه های علمی در برنامه های توسعه کارآفرینی در کسب و کارهای خرد و مشاغل محلی کاربرد داشته و در کشورهای توسعه یافته تجربه شده است. براساس نظریات این پژوهشگران، سنجش میزان تاب آوری کسب و کارهای خرد و محلی لازمه تدوین برنامه های توسعه ای برای دولت‌ها محسوب می گردد. در این رویکرد مشاغل خانگی و کسب و کارهای خرد در سه زمینه دارائی های و منابع در دسترس، رقابت پذیری پویا و یادگیری و فرهنگ سازمانی مورد سنجش قرار می گیرند. این بدان معناست که سیاستها و برنامه های اجرایی دولت چنانچه علاوه بر حمایتها و پشتیبانی های مالی و پولی همچون ارائه تسهیلات بانکی معطوف به مدیریت منابع، ایجاد بازارهای رقابتی و ارتقا سطح دانش و آگاهی فعالان محلی گردد، می تواند سبب ارتقا سطح کارآفرینی در کسب و کارهای خرد و مشاغل محلی شود.

اگرچه

برنامه های جست و گریخته مرتبط با این سه حوزه در سالهای گذشته وجود داشته، اما می توان گفت نبود برنامه منسجم برای ارتقا سطح تاب آوری این کسب و کارها، شرایط خود اشتغالی و کارآفرینی را بالاخص در دو سال اخیر، به دلیل شیوع بیماری کرونا به طور گسترده

در کشور، با مشکلات جدی روبرو نموده است. از این رو بخش اعظمی از برنامه های دولت می تواند معطوف به افزایش تاب آوری مشاغل خانگی و کسب و کارهای خرد و نوپا است. هدف اول در این حوزه جبران خسارات و ضرر و زیانهای وارده به فعالان اقتصاد محلی در دوره شیوع کرونا بوده و هدف غایی آن می تواند نهادینه نمودن شاخص های تاب آوری در برنامه ها و اقدامات اجرایی دولت تعریف شود. در این راستا ایده های پیشنهادی در سه حوزه ارتقا منابع، افزایش توان رقابت پذیری و آموزش و یادگیری به شرح زیر ارائه می گردد:

- 1) برنامه ریزی و طراحی فرایندها و ساختارهای اجرایی نوآورانه با هدف تغییر الگوهای سرمایه گذاری و ایجاد جریانهای سرمایه در بازار کسب و کارهای خرد و مشاغل خانگی محلی
- 2) بازنگری و بازبرنامه ریزی فرایندهای اداری و اجرایی با هدف تسهیل شرایط صادرات محصولات تولید شده در کارگاه های کوچک خانگی و کسب و کارهای خرد و نوپا
- 3) ایجاد پلتفرم های مجازی عرضه و سازوکارهای تامین مالی برای ایده های نوآورانه در کسب و کارهای خرد و نوپا و مشاغل خانگی در سطح کشور
- 4) توسعه پلتفرم های مجازی توزیع و فروش محصولات و خدمات عرضه شده از سوی مشاغل خرد و خانگی در سطح کشور
- 5) تدوین دستورالعمل های اجرایی برای نهادهای عمومی و خیریه با هدف هدایت منابع به کارآفرینی های محلی
- 6) توسعه امکانات و خدمات آموزش های کارآفرینی و نوآوری مرتبط با مشاغل خانگی رایج در شهرها و روستاهای کشور